

Inledning

Vi har haft ambitionen med detta nummer av tidskriften att kombinera ny teoriutveckling, internationellt och i Sverige, med empiriska arbeten och med aktuell samhällsdebatt.

Det finns många olika idéer och pågående debatter om rättssystemets utformning, såväl de ideologiska förändringar som olika former är ett uttryck för, som de förändringar i maktbalansen i samhället som nya rättsliga former innebär. Debatter om rättssäkerhet, ramlagar och diskretionär maktutövning och -missbruk präglar sålunda dagstidningarnas ledar- och debattsidor, och vi som arbetar teoretiskt och praktiskt med rätten i samhället försöker överblicka samhällsförändringarna och skapa klarhet i hur man ska förstå utvecklingen.

I detta nummer av tidskriften har vi möjlighet att presentera nyare funderingar kring centrala aspekter av debatten om nymoralism, om "critical legal studies", om medinflytande inom den offentliga sektorn och om användbarheten av Habermas teori om kommunikativ handling för att uppnå substantiell rättvisa.

Vår nu gällande brottsbalk trädde i kraft 1965 och innebar en avsevärd förändring av den svenska synen på ansvar, brott och straff. Straffets funktion i samhället skulle inte förväxlas med "metafysiska" begrepp. Påföljden skulle utdömas så att den var den för brottslingens rehabilitering mest adekvata åtgärden. Henrik Belfrage argumenterar i sin artikel "Nymoralismen i svensk straffrättsdebatt" att nya röster i

debatten om gällande svensk straffrätt för in en nymoralistisk dimension i debatten som är främmande för de värdepremisser som ligger till grund för den nu gällande brottsbalken.

Vi har länge lovat våra läsare en genomgång av litteraturen inom den amerikanska Critical Legal Studies Movement. Roger B.M. Cotterrell vid University of London hade inför Law and Society Association's årliga sammankomst i Chicago i maj 1986, tagit på sig att utveckla en kritik av Critical Legal Studies Movement. Roger Cotterrell argumenterar att "kritiken" i Critical Legal Studies är a-historisk och förhåller sig ganska svag till den kritiska teorin i Frankfurtskolans tradition. Critical Legal Studies är en rörelse som gärna citerar de namnkunniga teoretikerna i den kritiska traditionen, och gärna väcker teoretiska problem kring kritiken i dagens samhälle, men som inte fullgör analysen eller positionsbestämningen som skulle göra det teoretiskt möjligt för rörelsen att ha en längre påverkanseffekt. I Cotterrells artikel har vi möjlighet att gå igenom centrala problem inom kritisk teori och förstå deras vikt vid utvecklandet av rättsliga strategier i, och kritik av, aktuella rättsliga situationer.

I "Vård på lika villkor eller Vad är kvalitet i hälso- och sjukvården" presenterar Bo Carlsson och Åke Isacson ett sätt att utvärdera en målinriktad ramlag, Hälso- och sjukvårdslagen (1982:763). Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd (HSAN) är ett konfliktlösningsinstrument, och anmälningar till nämnden från patienter, patienter närstående, eller vissa myndigheter kan tolkas som en måttstock på demokratiseringen inom sjukvården. Författarna menar att informationsbehandling och upplysning om hälsotillstånd och behandlingsmetoder utifrån patientens perspektiv och hälso- och sjukvårdspersonalens perspektiv gör det möjligt att få en förståelse av patientens reella ställning inom vårdapparaten. Förhållandet mellan denna bild och patientens formellt rättsliga ställning gör det möjliggör i sin tur en utvärdering av lagens genomslagskraft.

Bo Carlsson bjuder sina läsare på fördjupade insikter i naturrättsidén i artikeln "Habermas' teori om den kommunikativa kompetensen - 'förlossningskonst eller sofism'". Teorin om den kommunikativa kompetensen, menar Carlsson, är en rekonstruktion av naturrättsidén. Han vill att vi får en ny rationell värdediskussion och anser att ramlagar påkallar en sådan diskussion. Språk, moral och rättvisa är de stora frågorna, och Habermas' socialfilosofiska arbete, teorin om

kommunikativ handling, är enligt Bo Carlsson en stor hjälp på väg att förstå naturrättsidéernas plats i vårt samhälle som ett progressivt inslag i moralutvecklingen snarare än som ett rättfärdigande av nykonservativa idéer.

Karin Widerberg hade under några veckor i maj möjlighet att på ort och ställe följa uppbyggnaden av en juridisk fakultet vid universitetet i Harare, Zimbabwe. Hon berättar i detta nummer bland annat om marxistiska legalister och om könskampens speciella förutsättningar i Zimbabwe.

Höstens första informationskrönika innehåller bl.a den traditionella rapporten från årets Law & Society Association-möte i Chicago.

Nästa nummer av tidskriften är ett dubbelnummer och utkommer november/december 1986.